

ДРАГАНА И. РАДОВАНОВИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ С ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

МИЛИЦА Ј. ДЕЈАНОВИЋ

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ С ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ИЗ ОДЕВНЕ ЛЕКСИКЕ У ВУКОВОМ *Рјечнику*

У раду се у оквиру тематских микропоља представља инвентар лексема, односно назива којима се именују поједини одевни предмети у другом издању Вуковог *Рјечника* (1852). Вуков *Рјечник* има за основу традиционалну терминологију одевања и обувања, што укључује просторне, историјске, етнојезичке и културолошке моменте.

КЉУЧНЕ РЕЧИ

одевна лексика, Вуков *Рјечник*, друго издање (1852), лексичко-семантичка анализа.

1 draganailija@gmail.com

Рад је настао у оквиру пројекта бр. 178020, *Дијалектолошка исцртаживања српској језичкој просјора*, који се реализује уз помоћ Министарства за просвету, науку и технолошки развој Републике Србије.

1. У комплексу културних појава које подводимо под појам традиционалне културе, култури одевања припада значајно место будући да одећа и одевање не спадају у ред статичних културних феномена, већ се ради о категоријама које су подложне променама. Уз то, одевање је један од битних показатељи друштвено-економских прилика и општег културног стања друштва у одређеном временском раздобљу. У етнолошкој литератури посебно је наглашавана њена магијско-заштитна и друштвена улога, њена хришћанско-симболичка и естетска димензија (Ивановић Баришић 2009: 143). Симболичка димензија одеће показује се не само избором и „множењем“ одевних предмета већ и њиховим кројем („моделовањем“), избором и комбиновањем материјала, боја и сл. (нпр. капа, појсева, огрлица, оковратника, огртача и др.) (Уп. нпр. Жунић 2009: 13–14). Одећа је вид невербалне димензије културе, визуелно обележје групног идентитета народа неке области и материјално сведочанство живота (Ивановић Баришић 2017: 12–14; 35).

2. Будући да се на српском етнодијалекатском простору у различитим временским интервалима одећа кроз историју мењала, у раду се у оквиру тематских микропоља представља инвентар лексема, односно назива којима се именују поједини одевни предмети у другом издању Вуковог Рјечника (1852), који за основу има традиционалну терминологију одевања и обувања², што укључује просторне, историјске, етнојезичке и културолошке моменте. (Раније се мислило готово само руралног типа културе, што детаљнија новија истраживања неретко оповргавају.)

Грађа је исписана из другог издања Вуковог Рјечника, рачунајући и на то да је оно потпуније и да (уз могуће ситне корекције) садржи све оно што је дато у издању из 1818. И прво и друго издање неретко дају податке одакле је која реч, не рачунајући само на напомену о „наречју“ у Вуковом значењу.

3. Овом приликом тежиште је на издвајању грађе и њеној релативно грубој (уопштеној) класификацији.³

С обзиром на врсте и функције одевних предмета, регистар одевне лексике у Вуковом Рјечнику може се сабрати у неколико тематских група и њихових подгрупа.

4. У другом издању Вуковог Рјечника одевна лексика именована је простим домаћим *ојшћим називима*: **одијело**, одјело, одјеча, рухо/руво; **одило**; **одевање**; **одећа**; **одора** (Сињ).

2 Често поједине називе Вук и географски лоцира, а за оне који не садрже географску одредницу обично се претпоставља да су из Вуковог Тршића.

3 У штампи је рад Милине Ивановић Баришић и коауторке овог прилога Д. Радовановић о обући у Србији.

5. Друго тематско поље чине реалије којима се именују и означавају *горњи одевни предмет* и *радње у вези с њиховом израдом* (мушки и/или женски).

5.1. Горњи одевни предмети номиновани су општим називима:

аљак <i>хаљак</i> ;	аљиница
аљетак <i>хаљетак</i> ;	хаљетак <i>хаљетина, хаљинак, хаљинац, хаљиница</i>
аљина <i>хаљина</i> ;	
аљине <i>хаљине</i>	хаљина под 1) у Србији се од прије звала <i>хаљина</i> од бијела сукна као <i>гуњ</i> , и то била мушка или женска
аљинак <i>хаљинак</i> ;	

5. 2. Мушки горњи одевни предмети:

бјелача ⁴ (по југоз. кр.) бијела сукнена мушка хаљина с рукавима, која се у Херцеговини и у Црној гори носи као у Србији <i>гуњ</i> , само што се по бјелачи <i>опасују</i> , а по <i>гуњу</i> не. Бјелача се у Црној гори зове и <i>Гуњина</i> ;	њему не <i>опасује</i> , а у Црној гори и по осталијем онамо крајевима највише се <i>облачи</i> сврх <i>кошуље</i> , и по њему се <i>опасује</i> . За то су у <i>гуњева</i> у Србији <i>рукави</i> много <i>про- странији</i> .
гуњ У Србији је <i>гуњ</i> од црна сукна или (куповни) од крпе, која се доноси на Пазарцика, и <i>понајвише</i> је с рукавима и <i>дугачак</i> до <i>ниже кољена</i> ; а има, особито по <i>варошима</i> , и <i>краткијех гуњева</i> до <i>појаса</i> ; а има их без <i>рукава</i> и <i>дугачкијех</i> (као н. п. у <i>нахији Рудничкој</i>) и <i>краткијех</i> (особито у <i>Босни доље</i> поред <i>Дрине</i> на <i>женама</i> и <i>дјевојкама</i>). У Црној гори зове се <i>гуњ</i> и <i>бјелача</i> <i>тијесна</i> и <i>дуга</i> до <i>више кољена</i> сукнена <i>бијела хаљина</i> с <i>рукавима</i> , која се у <i>Бјрдича</i> зове <i>гуњина</i> , а у Србији <i>хаљина</i> . У Србији се <i>гуњ</i> <i>облачи</i> сврх <i>свијех осталијех хаљина</i> , и за то се по	загарија <i>гуњ</i>
	копоран * у Србији по <i>селима</i> , н. п. у <i>Јадру</i> , <i>копоран</i> се зове од <i>плаветне чохе хаљина</i> с <i>рукавима</i> до <i>ниже појаса</i> , која се <i>облачи</i> врх <i>ћечерме</i> , по којој се <i>опасује</i> , а у <i>Биограду</i> <i>гдјекоји</i> зову <i>копоран велики гуњ</i> који се н <i>поставља кожом</i> .
	струка
	сугуњица (у Хрв.) <i>некаки гуњ</i>
	хаљак (у Сињу) <i>кратак гуњ</i> , који није <i>нашаран</i> (а који је <i>нашаран</i> онај се зове <i>копоран</i> ; <i>дугачак</i> пак <i>гуњ</i> зове се <i>хаљина</i>)

4 Бијела сукнена мушка хаљина с рукавима, која се у Херцеговини и у Црној гори носи као у Србији *гуњ*, само што се по бјелачи *опасују*, а по *гуњу* не. Бјелача се у Црној гори зове и *гуњина*.

сурина (у Лици) од црнога сукна мушка хаљина с рукавима (као у Србији гуњ)

5.3. Женски горњи одевни предмети:

брњица под 3) (у Далм.) сукња пртена, која се у Боци зове брхан; (око Сиња) од платна женска дугачка хаљина без рукава управо као у Котарима ФУШТАН (*фушиџањ* у неким нашим крајевима је назив за дебље бело платно од кога се шије доњи веш)

дорамак (у Бранич.) женски зубун (без рукава само до рамена)

јечерма под 2) (око Сиња) женски плаветни зубун (без рукава)

корет зубун женски под 2) као ћурче дугачкијех тијеснијех рукава с капцима

мрчина женска црна хаљина

приметача под 1) (око Сиња) што жене и дјевојке (по селима) носе љети (особито кад се у стајаће хаљине обуку) преко кошуље, а зими преко голијех прсију, јер ко-

шуље онда не носе, већ мјесто ње биљачу или модрину, које су тако тијеснијех рукава да би се на кошуљу тешко и обући могле

цупа (у Херцеговини и Црној Гори) вунена кошуља женска. (Каснији дијилекатски речници, и усмена обавештења, као да нас опомињу да је Вук добио погрешан податак – *цупа* је „проста“, најчешће сукнена или штрикана сукња од дебљег конца.)

садак (у Далм.) женски зубун плаветан (а у Петрову пољу женски плаветан и дјевојачки црвен)

удадбени н. п. кошуља

удадбеница т.ј. удадбена кошуља

шуба (у Плашком у Хрв.) дугачка женска хаљина с рукавима од плаветне чохе и постављена кожом

5.4. Мушки и женски горњи одевни предмети:

5.4.1. Дужи (хаљине, огртачи и сл.)

гуњина (у Бјелопавл.) сукнена бијела хаљина с рукавима (и женска и мушка), гуњ, хаљина

зубун Зубуне у Србији носе и жене и људи, а у војводству само жене. Зубуни што се носе у Србији, они су бијели (од домаћега сукна) и без рукава; женски су дугачки, го-

тово до земље, а мушки су кратки, мало дужи од појаса; а што носе жене по војводству они су од картуна, па су постављени платном и наложени памуком, имају рукаве и мало су дужи него у Србији мушки.

- кружат** (у Рисну) чохана кратка хаљина без рукава, која се пресамити и по њој се опаше; многи имају на кружату спријед сребрна пуца с обје стране
- огрњач** огртач
- огртач** огртача оно чим се огрће
- одрени** под 1) (у Ц. г.) н. п. хаљине
- опток** оно чим је хаљина опточена
- памуклија** под 2) (у Србији) с рукавима кратка хаљина наложена па-
- 5.4.2. Краћи (прслуци, огртаци, кошуље и сл.)
- прслук**
- пршњак** под 2) кожух као прслук
- бурунџгули** кошуља
- вјенчаница** под 2) вјенчана кошуља
- коша** кошуља
- кошуља**
- кошуљац** под 1) женска кратка кошуља по којој се ксути припасују, под 2) мушка кратка кошуља, коју тежаци, н. п. облаче сврх осталог одијела. Женски је кошуљац од љепшега платна него скути, а мушки је од дебелог
- 5.4.3. Делови, украси и др. детаљи на горњим одевним предметима
- латица** клинчић у кошуље под пазухом
- мулија** у гдјекојијех варошкијех хаљина, н. п. у цубета, са стране код цепова
- 5.4.4. Радње у вези са горњим одевним предметима
- муком. Памуклије сад носе и сељаци, н. п. у Мачви и у Јадру
- пафта** под 2) пафта женска, или што свештеници опасују кад служе
- подерина** хаљина стара подерана
- стајаћа** н. п. хаљина
- хаља** под 1) (у Хрв. Око Оточца) женска хаљина кратка и без рукава 2) (око Сплета) мушка дугачка плава хаљина, по којој се не опасује
- оплеће** (у Далм.) женска кратка кошуља (до појаса, као што се гдјешто и у Сријему и у Бачкој носи) преко које се обуче фуштан, оплећак
- оплећак** под 2) (у Сријему и у Барањи) кратка женска кошуља, по којој се скути опасују, оплеће, кошуљац
- рубина** кошуља
- рубље** кошуља, преобука, рубиште
- сукнењача** (у Црм.) кошуља вунена
- пеш** под 2) предњи крај у хаљине, скут
- поткрпа** под 1) у кошуље на раменима што се поткрпи, подуплата
- спона** н. п. на кошуљи

гајтанити н. п. хаљину	первазити н. п. хаљину
изгрушкати кошуље	полужити н.п. кошуље
налагати хаљину памуком	порезати под 3) хаљине
намежурати намежурала се хаљина	поставити под 1) хаљину
омијенити омијеним, кошуље	похабати под 1) н.п. хаљину
опточити н. п. хаљину сирдом	уросити н. п. кошуљу
отпрати кошуље	ухарати хаљину
парити под 2) н. п. кошуље, пређу	

5.5. Одевни предмети за покривање главе

5.5.1. Женски покривачи за главу

ашањака (у нах. Рудн.) женска капа налик на оврљину	ракно (у Кастелима) од плаветна сукна као кратак шал што жене на зими носе око врата и доље низ прси. Кад је ко у жалости он ракно оврани, па га превјеси преко главе
брбежа (у Рисну) женска капа (шамиија, а под њом капа од црвене чохе, по том бијела марама)	тарпош Торпоше су носиле жене од прије у Јадру и у Рађевини, и то је може бити у свему свијету највећа женска капа; она је округла као погача, и гдјекоја је шира од аршина, па се не носи одозго на глави, него састраг те стоји од главе готово усправно, а испод грла је држи подбрадњик да не спадне натраг. Кад састраг духа вјетар, или кад хоће жена да се сагне, онда треба да држи спријед тарпош руком да не спадне преда њу; а кад вјетар духа спријед, онда треба да га држи руком састраг, јер хоће вјетар подбрадњиком да откине главу, или да завали жену натраг; кад хоће жена да уђе на каква врата, онда треба да се сагне и да укосо главу. Тарпош је оплетен
голокапица (око Сиња) капа без икакве шаре, ако што носе мале девојчице	
копрена махрама	
оврљина (у хаџ. Рудн.) женска капа, која стоји наврх главе као коњско копито	
повезача марама што се жене повезују, јашмак	
поћелица (у Имоск.) женска капа (у њој са добре шаке широк облук од дебеле хартије, преко њега крпа, која на перо виси на леђа) поцелица	
поцелица (у Барањи) женска капица, што се њом само коса покрије	

- од бијеле лозе, па је на лозу наву-
чена велика капа од црвене чохе;
по чоси је пришивена шамија (та-
ко да се чоха и не види), а преко
шамиије прибодена иглама (треп-
ћанима и колачарама) бијела ма-
рамица; која је спријед сва наки-
ћена парама, трепчанијем иглама,
смиљем и ружама (начињеним):
гдјекоје газдинске жене носе и ка-
ицу спријед; а младе начине нао-
коло око свега тарпоша као вије-
нац од руже и од смиља; остраг
виси низ леђа један крај од шамии-
је (накићен парама и осталијем
бијелијем новцима) и зове се пе-
ро. Прошавшијех година (од
1803-1814) тарпоши су готово са
свијем укинути, и постале су мје-
сто њих мање капе, с којима је
лакше бјежати по шуми
- Ћук** под 2) (у Бјелопавл.) женска ка-
па, висока од главе око једнога пе-
дља, искићена и наврх ње пуце,
готово колико јаје кокошиње, о
којему висе паре и различите треп-
петљике. Дјевојка се доведе под
- 5.5.2. Мушки и женски
- барета** (у примор) капа: Било глава,
биће барета
- вучетина** под 2) капа од вучје коже а
на главу капу вучетину
- вучи-капа вучја капа**
- кадиџлија** капа, т. ј. кићенка
- капица** капа
- кариклија** Кариклија је од црвене
абе или чохе, одозго је затубаста
- ћуком и носи га око по године.
Читаву недјељу дана висе о ћуку
јаглаци од којијех се млада горе не
види; а кад јој по том дође мати и
донесе хаљине, онда се јаглаци
скину и мјесто њих привеже се
црвена струка, која јој низ леђа
виси докле год ћук носи. Гдјекоје
младе и послјије кашто метну ћук
на главу, као стајаћу капу
- финдељ** (око Сиња) од сламе женска
капа, као шупаљ тањир
- џега** (у Сријему) женска капа
- вео** (у Паштр.) бијела махрама што
дјевери држе изнад дјевојке, која
клечи држећи оружје на рукама,
кад јој засјде дају добру молитву:
И три лакта вела од Млетака
- хавлија** велика бијела махрама (ха-
вли-марама) што се завјештају
дјевојке кад се удају
- шамиија**
- шајмија**
- као фес, а са стране има црну по-
ставу, за коју се одозго може што
задјести (гдјекоји у бојевима по-
задијевају фишке да су им на-
ручнији него у кесама)
- кићенка** т. ј. капа
- џијалук** некака мала јагњећа особи-
то црна кожаца од које се граде
капе
- спаваћи** н. п. капа, хаљине

спара (у Сплету) као гужва од крпе, што се меће на главу кад се што носи на глави

ћелепош Ћелепоши су били од лијепе црвене чохе, и у Србији за

5.5.3. Делови, детаљи и др. украси

обод на ситу и шеширу

округа (око Сиња) у жена што се најпослије метне преко главе

5.5.4. Радње у вези с израдом и постављањем покривача за главу

намаћи капу на очи

натаћи под 2) капу на главу

владања Турскога носили су их људи и дјевојке, а сад их је готово са свијем nestало и мјесто њих носе се фесови

шешир

пријвјес под 2) (у нах. Рудн.) од платна што у жена виси од капе низ леђа

туњага (у Барањи) женски поткапак од крпа, око којег се веже убрадач

натући под 2) н. п. капу на главу

6. У посебно тематско поље сврставају се лексеме којима се именују и означавају *доњи одевни предмети* забележени у Вуковом Рјечнику.

6.1. Мушки доњи одевни предмети:

беневреке пеленгаће

беневреци беневреке

беневреке беневреци, лаче, чакшире гаће чакшире

гаћетине

гаћице

пеленгаће вунене подебеле гаће до ниже кољена, које се особито, носе по Херцеговини. Пеленгаће се

носе и по јужнијем крајевима данашње Србије н. п. у нахији Ужичкој. Од прије су и Црногорци носили пеленгаће, али сад мјесто њих носе плаветне куповне гаће од раше

пеленгири пеленгаће

чакшире гаће

шајкан н. п. чакшире

6.2. Женски доњи одевни предмети

димије су од плаветна платна или од свиле, а кад би биле од чохе онда би се звале шалваре

заслон под 2) бијела или шарена пртена кецела, што носе кршћанке (а хришћанке носе вунена опрегаче)

кецеља бошча, прегача

сукња	фуштан (у Далм.) као сукња од платна, која има леђа и преко рамена као уске рукаве
сукњетина	
сукњица	шалваре

6.3. Делови доњих одевних предмета

овењача на гађама оно гдје гатњик стоји	кур је од платна и на крајевима понајвише везен свилом и златом. Гатњици су у сељака, а учкури у варошана
учкур гатњик. Гатњик је опетен као узица (вунена или пртена), а уч-	

6.4. Одевни комади за покривање стопала

бјеланца бијела чарапа	назувица, навлачак
квашња дугачке бијеле чарапе, преко којих се обувају чарапе (као у Лици натикаче преко лаче) под 2) дјевојачке шарене докољенице	назунак, назувак, грло чарапе
бјечва чарапа женске докољенице	натикача (у Лици) као приглавак, што се натиче на ногу мјесто навлачака, назувак
кајчине, калчине од сукна као велике чарапе што се носе у чизмама (у Србији и у Босни)	чарапа

6.4.1. Радње у вези са израдом и постављањем одевних елемената за стопала

назути	осипати н. п чарапу
натезати чарапу	

7. Посебно семантичко поље чине реалије којима се у Рјечнику именују називи за *обућу* и *њене делове*, као и радње у вези с њеном израдом.

опанчина	крмећаци опанци од крмеће коже
врчаница опанак	нануле
врчанци (у Барањи) опанци који немају врчаница, него су само наборани унаоколо, па се одозго вежу каишима. У Бачкој се овакви опанци највише носе	ножањ понајвише се говори ножњи, (неначињени) опанци од коже с говеђијех ногу
	ножњић

ШИЉКАШИ т. ј. опанци

ШТОПЕЛА (у Дубр.) папуча; највише се говори штопелица; али се чује и овако, н. п. кад ко цревљу потпе-

ти, каже се: ставио цревљу на штопелу, т. ј. потпетио је

ШТОПЕЛИЦА (у Дубр.) папуча, штопела: штопелица моја је вјереница (у приповјечи)

7.1. Делови обуће

КЉУН под 1) врх од опанак

ОБОЈАК По Босни, по Херцеговини и по Србији (куда носе чарапе) подложе обојке у опанке; по Сријему, по Бачкој, По Банату и по Ма-

чви завијају шареним обојцима (мјесто чарапа) ноге и на њих обувају опанке; а по варошима носе обојке (од платна или, зими, од фланера)

7.2. Радње у вези с израдом обуће

ОБУЋИ, ОБУЈЕМ

ИЗУВАТИ

НАБАДАТИ под 2) опанке. Опанци пошто се остружу и покиселе, најприје се окруже, па се онда набоду, т. ј. врхом од ножа начине се свуд унаоко јамице кроз које се провлачи опута кад се граде

ОПУТА Опута се од каиша по томе разликује што су каиши једнако окројени од подебеле учињене коже и купују се по дућанима, а опуту људи сами окроје од козје или од овчје коже, па пошто је остружу и покиселе, усучу је на шиљку, и по том њоме граде опанке, а гдјекоји се и обувају

НАОПУТИТИ под 1) опанак, опутом га окомлатити (онда још само да се чаврича, па ће бити готов)

8. У посебну тематску групу издвојени су називи којима се именују украси и накити као одевни елементи.

БЕЛЕНЗУКЕ наруквице

ДУГМЕ, пуце

БРОЈАНИЦЕ бројанице, оченаши

ЋИНЋУВА, ыинђуха

ЂУРМА

ЋЕРДАН ыердане носе жене и дјевојке о врату; они су од различнијех новаца или од бисера, или од ыинђуха

БОШКАТИ прстен

ГРИВИА под 1) гвоздена карика што држи косу за косиште. 2) наруквица (сребрна, златна или од пиринча)

ЋЕРДАНЧИЋ ыердан

ЋИНЋУВИЦА ыинђуха

залиствац везен (а кашто и накићен н. п. којеккијем ђинђухама и малијем шкољчицама и т. д.) комад сукна или платна које жене, а особито дјевојке, по острвима око Задра привезу одозго уз прси (преко сиса)

имбрете Имбрете су од мједи, а по варошима у богатијех људи од сребра (у некога може бити и од злата), а сиромаси мјесто имбрета имају споне, т. ј. са сваке стране по један кончић којима се веже кошуља на замку

коврљак (у Петрову пољу) као гужва од црвена и црна, што жене носе

на глави, а преко тога округу (јашмак-бошћу)

литар око два прста широк и с пулијама од коситера нашаран каиш, којијем се жене опасују (што је који дужи, да се више пута њиме опастати може, то је лијепше)

тирше у ђурчија танка кожаца која се сече на врло уске каишчиће те се њима шарају хаљине

токе седам до девет сребрнијех колутова, као гужве око $\frac{1}{4}$ аршина широке, које с пулказина висе на ђечерми с лијеве стране ина прси, а кад се ђечерма спучи, онда стоје посред прсију

9. Посебну групу чине опште радње – општи називи у вези с одевањем:

дотерати, дотјерати

дотеривати, дотјеривати

дотирати

дотиривање

доћеривање, доћеривати, доћерати

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Одевна лексика има шири културолошки значај, и траговима старине и отвореношћу за ново. Зато је, прво, потребан напор да се издвоји одећа и све речи у вези са њом из Вуковске заоставштине. При томе, свакако да би требало правити разлике између оних речи за које Вук (и његови сарадници) налази немачки или латински еквивалнт. За такве називе Вуку није потребна «додатна» изворна документација која понекад има карактер и допуне дефиниције значења. Мислимо, даље, да би требало пажљивије издвојити називе свакодневне одеће («робе», како би се у крају Вукових предака рекло) од одеће која се облачила на венчањима, славама и свадбама, приликом одлазка на вашаре и сеоске седељке, приликом излазака у вароши, али и мушкарца у припремању опреме за одлазак у ратове, младића у школе, па и пословна путовања предузмљивих људи. Све важније је бивало одевање за

показивање и приказивање у различитим приликама. За све те прилике куповани су одевни предмети, а са њима и њихови називи, што наравно важи и за материјале који су коришћени; то је повлачило проширење послова, прибора и алата; српска средина кретала се постепено према развоју специјализованих заната који нису били посвећени само домаћим пословима и свакодневnoj «спреми». Временом је српска народна ношња престала да губи претежни ослонац у српској односно словенској традицији и националној култури. Зато она временом поприма елементе комбиновања млетачке и шире западне грађанске «моде» са аутохтоном српском и врло утицајном турском. Подсећа нас то на недавни «спор» око српске заштите певања уз гусле. Култура одевања је одвно изгубила «тврде» националне границе. Тежња за лепим и све лепшим је општа и свагдашња. Одлазак у варош или на вашар била је прилика да се покаже лепота од Бога и имовински статус, и, наравно, да се нађе добра прилика за удадбу односно женидбу. У неколико насумично изабраних случајева учинило ми се да олако приликом навођења порекла (за одговарајућу прилику), у виду етимолошких напомена, морамо бити обазривији. Савремени речници, РСАНУ пре свега, потом Даничићев Рјечник ЈАЗУ, Скоков етимологијски рјечник хрватскога или српскога једзика, резултати већ угледне српске (београдске) етимолошке школе, све богатије дијалекатолошке лексикологије и одличне традиционалне цвијићевске и савремене етнографије и етнологије – можемо очекивати све озбиљније прилоге из ове области, који ће имати и шири културолошки значај.

ЛИТЕРАТУРА

- Вук, Рј. *Српски рјечник, истолкован њемачкијем и латинскијем ријечима. Скупио ја и на свијет издао Вук Стефановић. У Бечу, 1818.*
- Вук, Рј. *Српски рјечник истумачен њемачкијем и латинскијем ријечима. Скупио ја и на свијет издао Вук Стеф. Караџић. У Бечу, 1852.*
- Елезовић, Глиша. *Речник косовско-метохијској дијалектја. Српски дијалектолошки зборник, Књига IV, Св. I–II, 1932–1935.*
- Жунић, Драган. *Предговор у: Традиционална естетска култура: Тело и одевање, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, Ниш, 2009, стр. 9–27.*
- Ивановић Баришић, Милина. *Тело и одело у: Традиционална естетска култура: Тело и одевање, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, Ниш, 2009, стр. 141–150.*
- Ивановић Баришић, Милина. *Одевање у околини Београда. Друга половина 19. и прва половина 20. века. Етнографски институт САНУ. Посебна издања. Београд, 2017, стр. 1–205.*

- Петровић, Снежана. *Турцизми у српском призренском јовору. На материјалу из рукописне збирке Димитрија Чемерићића*. Монографије Институт за српски језик САНУ, Београд, 2012, стр. 7–420.
- Ракић, Вукосава. *Терминологија одевања и обувања у Каћу*. Прилози проучавању језика 42, Одсек за српски језик и лингвистику Филозофског факултета у Новом Саду, Нови Сад, 2011, стр. 135–164.
- РМС. *Речник српскохрватској књижевној језика*. – Нови Сад – Загреб (Матица српска – Матица хрватска), 1967–1969, књ. I–III, Нови Сад (Матица српска), 1971–1976, књ. IV–VI.
- РСЈ. *Речник српској језика*, Матица српска, Нови Сад, 2007.
- РСАНУ. *Речник српскохрватској књижевној и народној језика I–XIX*, Београд, 1959–2013.
- Чемерићић, Димитрије. *Дигитализована збирка речи из Призрена*. <http://www.prepis.org/scripto/transcribe/>

*

- Skok, Petar. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–IV*, Zagreb, 1971–1974.
- Škaljić, Abdulah. *Turcizmi u srpskohrvatskom – hrvatskosrpskom jeziku*. Treće izdanje – Sarajevo, 1973.

ДРАГАНА РАДОВАНОВИЧ

УНИВЕРСИТЕТ В ПРИШТИНЕ В КОСОВСКА-МИТРОВИЦЕ

ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ОТДЕЛ СЕРБСКОЈ ЈАЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

ИНСТИТУТ СЕРБСКОГО ЈАЗЫКА САНИ

МИЛИЦА ДЕЈАНОВИЧ

УНИВЕРСИТЕТ В ПРИШТИНЕ В КОСОВСКА-МИТРОВИЦЕ

ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ОТДЕЛ СЕРБСКОЈ ЈАЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ ОДЕЖДЫ В СЛОВАРЕ ВУКА

РЕЗЮМЕ

В работе в рамках тематических микрополей представлен инвентарь лексем, обозначающих определенные наименования одежды во втором издании Словаря Вука Ст. Караджича (1852). Словарь Вука фиксирует традиционную терминологию наименований одежды и обуви, включающую пространственные, исторические, этноязыковые и культурологические наблюдения.

Ключевые слова: лексика одежды, Словарь Вука, второе издание (1852), лексико-семантический анализ.